

BILD: STEFAN SVENSSON

Ufon, folktro och fakta

Clas Svahn letar svar – inte utomjordingar

Från stjärnskådande tonåring i Mariestad till folkbildare och ufo-expert. Clas Svahn har ägnat 50 år åt att följa himlens gåtor och vill ge oförklarliga upplevelser en seriös, faktabaserad prövning.

AV KATRIN ROS

Ufon, eller oidentifierade flygande föremål som förkortningen står för, är ett ämne som väcker känslor och åsikter hos många. Humbug och hittepå, säger vissa, medan andra är övertygade, inte bara om dess existens, utan om att de flygande föremålen i själva verket är utomjordingar på besök.

Men Clas Svahn, Sveriges främsta expert på dessa oidentifierade föremål, tillhör varken det första eller det andra lägret.

– Jag har aldrig någonsin letat utomjordingar, säger han. Det är bara en av flera teorier som man behöver ta hänsyn till när man undersöker dessa fenomen.

Från stjärnskådning till flygande tefat

Clas Svahn är ordförande i organisationen Ufo-Sverige, en organisation som ägnar sig just åt att samla in och undersöka rapporter om fenomen på himlen. Han har skrivit närmare tjugo böcker om ufon och närliggande ämnen, och han leder också Archives for the Unexplained (Arkivet för det oförklarade, AFU) i Norrköping, världens största arkiv för ufo- och paranormalt material. Där samsas tiotusentals

böcker, rapporter och foton i en labyrint av hyllor.

Men alltihop började med amatör-astronomin. Tillsammans med sina vänner satt Clas Svahn som tonåring på ett garagetak i hemstaden Mariestad och spanade på natthimlen, höll koll på stjärnbilder och spanade efter planeter och meteoriter. Han fotograferade, dokumenterade och läste fullt med böcker om astronomi och rymden för att förstå vad han såg.

– Sen upptäckte jag de här märkliga flygande tefaten, som man sa på den tiden, berättar han. Jag blev nyfiken och startade en egen grupp, Ufo Mariestad, när jag var 16 år.

De unga fältundersökarna tog sig an uppgiften att undersöka rapporter om okända fenomen med allvar.

– Vi hade inga körkort, så pappa fick köra oss ut till dem som hade sett något, berättar Clas. Han satt i bilen och väntade medan vi knackade på hos bönderna med bandspelare, anteckningsblock och kameror.

Mycket av det som för vittnena verkade oförklarligt visade sig tvärtom vara högst förklarligt, och ofta hjälpte astronomikunskaperna för att hitta svaren.

Då lokaltidningen skrev om ett mystiskt cigarrformat utomjordiskt föremål

som bevitnats av flera personer vid samma tillfälle, kunde den då 16-åriga Clas Svahn med hjälp av sina egna foton tagna samma kväll konstatera att det helt enkelt rörde sig om planeten Jupiter – något som han också meddelade tidningarna i en insändare.

Så görs en ufo-undersökning

Clas Svahn utbildade sig till journalist i Göteborg och gjorde sedan en lång karriär på Dagens Nyheter, men ufologin förblev ett parallellt livsprojekt. När han på 1980-talet klev in i Ufo-Sveriges styrelse bidrog han till att föreningen antog ett mer vetenskapligt arbetssätt.

– Det var i slutet av 70-talet som organisationen började röra sig bort från den mer "troende" hållningen, berättar han. Vi ville undersöka rapporterna ordentligt och inte utgå från att något var utomjordiskt.

I dag leds Ufo-Sveriges arbete av en väl inarbetad process. De flesta rapporter kommer in via föreningens webbplats.

– Först tar vår rapportcentral emot uppgifterna och gör en första bedömning, säger Clas. Är det bara en vanlig ljusprick på himlen lägger vi inte mer tid på det.

”Jag har aldrig någonsin letat utomjordingar.”

Clas Svahn är ute på fältet och intervjuar ett vittne.

BILD: AFU

Men verkar det intressant kontakter vi vittnet för en inspelad intervju. Visar sig fallet hålla skickas utbildade fältundersökare ut för att träffa observatören på plats, fotografera, mäta och dokumentera. Därefter granskas rapporten av en bedömningsgrupp och vid behov av specialister som fysiker, psykologer eller folklorister.

– För att ett fall ska klassas som ett riktigt ufo kräver vi minst två oberoende vittnen, eller ett vittne och en tekniskt säkerställd observation som radar eller en verifierad bild. Det är ganska höga krav, men det är nödvändigt om man vill ha trovärdighet.

BILD: AFU

Clas berättar att över 90% av observationerna går att förklara – drönare, satelliter, stjärnor, planeter och meteoriter står för en stor del av fallen.

– Thailändska rislykter, eller ufoballonger som vi kallar dem för, var väldigt vanliga på 90-talet och in på 2000-talet, säger Clas. Och är Venus uppe och lyser starkt så får vi alltid in rapporter.

Bluffar och gåtfulla fall

Det finns också en del vittnesmål som helt enkelt är påhittade.

– Jag satte mig ner i början på 80-talet och ringde runt till ett antal personer som hade tagit bilder av okända fenomen, föremål och farkoster. Då – när det hade gått 10–15 år – erkände nästan alla att de hade bluffat då när de tog bilderna, berättar Clas. Av allihop kvarstår faktiskt bara två idag. Om det beror på att de har svårt för att erkänna eller om det faktiskt var någonting på riktigt som de tog bild på är svårt att avgöra.

Ibland blir resultaten svårförklarade även efter granskning. Clas Svahn berättar om ett fall från 2003 i Moskojärvi i Norr-

Den första moderna svenska mobilbilden av ett ufo, taget i Moskojärvi 13 oktober 2003.

BILD: AFU

botten:

– En kille tog den första moderna svenska mobilbilden av ett ufo. Han och en kamrat såg ett stort ljus som flög runt stugan. Jag har bra kontakter inom militären och fick se radarinspelningen. Där ser man ett föremål som åker just runt den där stugan. Då har man två vittnen, ett foto och radar. Då är det ett fysiskt fenomen, utan tvekan.

Vad det faktiskt var kunde dock varken militären eller Clas avgöra.

Modern folkstro

Hur tänker då en ufo-expert om denna och andra händelser där man ännu inte

Ljtnant Karl-Gösta Bartoll söker efter en störtad spökraket i sjön Kölmjärvi 1946.

BILD: AFU

hittat något svar – ser han utomjordingar som den mest troliga förklaringen?

– Det finns en uppsjö av möjligheter som ligger mycket närmare vår planet än att det är utomjordingar som reser hit genom kosmos. Jag har svårt att se att det skulle vara en sån trafik, säger Clas. Även om de har hittat på ett helt nytt sätt att färdas på, så skulle ju trafiken vara otroligt intensiv om det skulle vara utomjordingar som ligger bakom alla oförklarade händelser.

För Clas Svahn handlar det oförklarliga lika mycket om kultur som om kosmos.

– Det här är någonting som går tillbaka till gammal folkstro, med olika typer av väsen, säger han. Vi hittar alltid vår egen tids ord för att beskriva det okända och oväntade.

Spökraketernas gåta

När han får frågan vilket fall han helst skulle vilja se löst tvekar han inte.

– Spökraketerna, säger han utan omsvep. De här mystiska föremålen som sågs över Sverige sommaren 1946 har aldrig fått en fullständig förklaring, trots att

både militär och andra försökt. Det finns hundratals rapporter, och nedslag i sjöar, men ingen har någonsin hittat ett vrak. Det är en av de största gåtorna vi har.

Det rör sig om ljusfenomen som ser ut som raketer och ibland störtar – alltid i sjöar och aldrig på land. 1946 rapporterades mängder av dessa händelser, varav flera hundra fortfarande är oförklarade, men nya rapporter tillkommer även i modern tid.

I vissa fall har man hittat lämningar – en grop i botten av sjön, avslitna näckrosor och stenar uppkastade på land. Något vrak har däremot inte hittats – ännu.

– Men vi ska upp och leta i en sjö i Mudus nationalpark nu, berättar Clas. Vi har fått utslag med radar på att det ligger någonting i dyn där det var ett spökraketnedslag 1980, och nu ska vi titta på det med ett bättre instrument för att se det i tre dimensioner.

Människan i centrum

Efter mer än femtio år i fält betonar Clas Svahn att arbetet har minst lika mycket med människor som med teknisk bevis-

ning att göra.

– Man är lite jourhavande med-människa. Jag pratar med människor som burit på upplevelser i decennier. En 93-årig man ringde via sin dotter – han hade gått och klämt på en historia sedan 40-talet och ville berätta för någon innan han gick bort. Jag tror att jag hittade en förklaring och han var jättenöjd.

Motvind och medvind

Hans balanserade synsätt uppskattas dock inte av alla.

– Det finns grupper som driver kampanjer mot mig för att jag inte tror att det är utomjordingar, säger Clas. Jag har inte sagt att det inte är det, men jag ser det inte som ett omedelbart svar.

Samtidigt fick han 2024 Vetenskap och Folkbildnings utmärkelse "Årets folkbildare" och var Sommarvärd i P1 2025 – ett kvitto på att hans metod att förena öppet sinne med vetenskaplig nyfikenhet når långt utanför ufologins inre kretsar.

– Det har hänt jättemycket sen 70-talet, avslutar Clas. Folk förstår att det här vi gör faktiskt är någonting bra – och i sämsta fall bevarar vi ju dagens folkstro. ★

Tre snabba med Clas Svahn

- **MUSIKTIPS:** Allt av Frank Zappa.
- **BOKTIPS:** "Dinosauriernas död, meteoriterna och livets väg" av Birger Schmitz är en jätteintressant bok för oss som tycker att det är kul med stenar som faller från rymden.
- **FAVORITOBJEKT PÅ NATTHIMLEN:** Att se Orion stiga upp när vintern kommer – otroligt vackert.

BILD: CLAS SVAHN

” Det finns en uppsjö av möjligheter som ligger närmre vår planet än att det är utomjordingar som reser hit genom kosmos.